

HET BIETENJAAR 2018

Areaal

In 2018 bedroeg het suikerbietenareaal 85.996 hectare. Dit is vergelijkbaar met het areaal in 2017 (86.237 ha).

Bodemstructuur

In januari en februari waren er enkele periodes met lichte tot matige vorst, wat gunstig was voor de bodemstructuur.

Rassenkeuze en zaadsoorten

Het gebruik van speciaal pillenzaad was met 87% nagenoeg gelijk aan 2017. Bietencysteaaltjes-resistente rassen hadden een aandeel van 46% en dit was daarmee 5 procentpunten gestegen ten opzichte van 2017. Het aandeel van de rhizoctonia-resistente rassen steeg licht van 28% naar 30%. Vijf procent van het bestelde zaad had zowel rhizoctonia- als bietencysteaaltjesresistentie. De bijdrage van nieuwe rassen bedroeg dit jaar 28% en was dus bijna het dubbele van de 'slechts' 15% van 2017. Het meest gezaaide ras (14%) was het rhizoctonia-resistente ras BTS 7105 RHC.

In 2018 werd op circa 16% van het areaal een ras met aanvullende rhizomanieresistentie gezaaid. Dit betrof de rassen Shanina KWS, BTS 2345 N, Florena KWS, Natassia KWS, Wilhelmina KWS en Urselina KWS.

Zaaien

Op 26 februari werd door het IRS de schieterproef in Moerstraten gezaaid. Voor de praktijk was dit nog te vroeg. Volgens de Agrarische Dienst van Suiker Unie is het eerste praktijkperceel op vrijdag 2 maart gezaaid. Half maart was ongeveer 300 hectare gezaaid. De bovengrond lag er vaak mooi bij, maar de ondergrond was nog redelijk vochtig. Eind maart was ongeveer 7.000 hectare gezaaid. Eind maart/begin april werd het echter in heel het land te nat voor een vroege start van het seizoen. Begin april viel op veel plaatsen hevige neerslag, hier en daar stonden plassen op net gezaaide percelen. Met name in het zuiden en westen was het lang nat waardoor er pas in de tweede helft van april veel bieten gezaaid konden worden. In het (noord)oosten en noorden kon men al eerder weer aan de slag met de uitzaai. Op 16 april was bijna tachtig procent van het areaal gezaaid, bleek uit cijfers van de Agrarische Dienst van Suiker Unie. Ook eind april regende het weer op diverse plaatsen met veel overlast tot gevolg voor de pas gezaaide percelen. Op 23 april was ruim 98% van het areaal gezaaid, op 7 mei was pas alles gezaaid. De zaaiperiode was lang met verschillende onderbrekingen en daardoor is de gemiddelde zaaidatum in Nederland uitgekomen op 16 april,

zo'n twee weken later dan in voorgaande jaren. De verschillen in gemiddelde zaaidatum tussen de gebieden waren groot. De gemiddelde zaaidatum was in het zuidwesten het laatst met 20 april voor Zeeuws-Vlaanderen en 22 april voor Zeeuwse Eilanden. Opvallend was dat de gemiddelde zaaidatum op de Noordelijke klei met 11 april zo'n negen tot tien dagen eerder was dan in Zeeuws-Vlaanderen en de Zeeuwse Eilanden.

Foto 1. Het IRS heeft 26 februari het eerste proefveld van 2018 gezaaid. Deze schieterproef werd bewust vroeg gezaaid om verschillen tussen rassen in schietergevoeligheid te onderzoeken.

Opkomst en beginontwikkeling

In maart werd op diverse plaatsen schade door slakken en muizenvraat gemeld. Eind maart kwamen de eerst gezaaide bieten boven. De begin april gezaaide bieten stonden zeer snel boven, soms zelfs binnen een week na zaai. Daar waar flinke plensbuien vielen en plassen op het land stonden was vaak ook sprake van korstvorming, vooral op percelen die tussen de buien door gezaaid waren. Met name de Zuid-Hollandse Eilanden, Hoeksche Waard en Voorne-Putten waren flink getroffen door de neerslag en korstvorming nadien. In 2018 is in totaal 702 hectare suikerbieten overgezaaid, de redenen waren: korstvorming (483 ha), vretelij (100 ha, waarvan 54 ha door emelten en 29 ha door slakken), spuitfouten (23 ha), hagel (38 ha) en overige oorzaken (58 ha). De meest getroffen gebieden waren de Zeeuwse Eilanden (191 ha) en Noord- en Zuid-Holland (142 ha). De resterende 369 hectare overzaai was verdeeld over de overige gebieden, waarbij Zeeuws-Vlaanderen en de Noordoostpolder er in positieve zin uitsprongen met respectievelijk 4,5 en 0 hectare overzaai. Zie verder de inventarisatie van de Agrarische Dienst van Suiker Unie op www.bietenstatistiek.nl. Meerdere percelen hadden een laag plantaantal, vaak door korstvorming/

verslemping in combinatie met andere oorzaken. Mei 2018 is de boeken ingegaan als de warmste meimaand in ruim driehonderd jaar met een gemiddelde temperatuur van 16,4 graden (normaal 13,1). De hoge temperaturen in mei waren goed voor de ontwikkeling van de bietenplanten. Plaatselijke hevige onweersbuien in mei zorgden voor grote verschillen in neerslag. Op verschillende plaatsen in het zuidwesten, noordoosten en zuidoosten hebben bieten op lager gelegen gedeelten enige tijd onder water gestaan. Eind mei waren de verschillen in ontwikkeling van de bieten tussen de regio's, maar ook binnen de regio's groot. Juni was warm en op veel plaatsen heel droog. Al vroeg in het seizoen was te zien dat door versmering van de zaaivoer er meer dan in andere jaren horizontaal groeiende bieten voorkwamen op de kleipercelen. Later in het seizoen werd duidelijk dat ook veel bieten hoog boven de grond groeiden.

Foto 2. Horizontale groei door harde ondergrond als gevolg van versmering van de zaaivoer en daaropvolgende droogte.

Na een gemiddeld late zaai kwam de groeipuntsdatum uit op 11 juni, dankzij het warme weer in mei en juni. De groeipuntsdatum lag vier dagen eerder dan in 2017 en zeven dagen eerder dan het vijfjaarsgemiddelde (19 juni).

Onkruidbeheersing

De LDS-besputtingen werkten goed, waarschijnlijk door de goede groeiomstandigheden. Wel was er op enkele plekken groeiremning/spuitschade zichtbaar door overlap op kopkokers en geren.

Onkruidbieten en schieters

Begin juni verschenen de eerste schieters van zowel gezaaide bieten als onkruidbieten.

Ziekten, plagen en andere schade

In deze paragraaf volgt een overzicht van de meest opvallende problemen in 2018.

Emelten

In april werd op diverse percelen schade door emelten geconstateerd. Vaak waren dit percelen met grasland of groenbemester(s) als voorvrucht.

Wortelbrand

In het noordoosten, maar ook in andere gebieden, dit jaar meer meldingen van wortelbrand, vooral door aphanomyces.

Bietenvlieg

In de laatste week van april zijn in vangbekers in Groningen de eerste bietenvliegen gevangen. De eerste eitjes zijn in de eerste week van mei gevonden op het proefveld in Munnekezijl. Vanaf dat moment kwamen er diverse meldingen over eiafzetting, en later mineergangen, van de bietenvlieg uit de kustgebieden en de Noordoostpolder.

pH

Ook in 2018 ontving IRS Diagnostiek (project 07-03) in de maanden mei en juni diverse monsters van slecht groeiende bieten door een te lage pH, waarbij de pH lager was dan 4,8.

Droogte/watertekort en hitte

Vanaf juni werd het in heel Nederland droog tot uitzonderlijk droog. Als gevolg van de hoge temperaturen en de droogte hing het loof op veel percelen slap of sliep zelfs en dat begon al in juni. Het neerslagtekort liep in bijna alle gebieden flink op gedurende juli en augustus. In diverse gebieden werd vanaf juni, waar mogelijk, volop beregend. Percelen waar in het voorjaar problemen waren geweest met bijvoorbeeld vrijlevende- of bietencystealtjes lieten als eerste slapende bieten zien.

Met name juni en juli waren erg droog door de combinatie van vrij veel wind, hoge temperaturen en weinig neerslag. Die doen denken aan de extreme jaren 1976 en 1959.

8 Augustus eindigde de tweede hittegolf, desondanks was het een vrij warme maand. De rest van de maand verliep tamelijk wisselvallig. De verschillen tussen de regio's, maar ook binnen de regio's, waren wel groot, met veel regen in delen van het westen en een stuk droger in het noordoosten.

Ook in oktober was het nog uitzonderlijk warm en droog, met maar liefst 10 warme dagen (boven de 20 graden). Van 10 tot 17 oktober was het bijzonder warm en zonnig.

Foto 3. Een plek met slapende bieten in het zuidoosten op 3 juli.

Aaltjes

Door de droogte waren al vroeg symptomen van aantastingen door aaltjes zichtbaar, zowel door vrijlevende wortelaaltjes, wortelknobbelaaltjes als bietencysteaaaltjes.

Foto 4. Een valplek met slapende bieten als gevolg van bietencysteaaaltjes en droogte in de Noordoostpolder.

Rhizoctonia

Vanaf begin juni werden op diverse percelen aantastingen door rhizoctonia aangetroffen, ook in rhizoctoniaresistente rassen. Zie ook project 12-04.

Bladschimmels

In de derde week van juni werd stemphylium en cercospora gevonden op diverse percelen in Drenthe en Limburg. In Oost-Brabant werd in dezelfde week stemphylium gevonden op meerdere percelen. Daarna volgden de andere gebieden. Door de hoge temperaturen bleef de aantasting lang onder controle, tot de weersomstandigheden weer gunstig werden voor cercospora. Met name in het najaar liepen nog veel percelen op de lichte gronden onder de bladschimmelaantasting, met name cercospora. Meer over bladschimmels is te lezen bij de projecten 07-03, 12-12 en 12-14.

Violetwortelrot

Dit jaar werd in de Noordoostpolder door de Agrarische Dienst in verschillende bietenhoppen in meer of mindere mate violetwortelrot geconstateerd.

Rhizomanie

Vanaf begin juli werden de eerste symptomen van rhizomanie zichtbaar in rassen zonder aanvullende rhizomanieresistentie. Vaak betrof dit de rhizomanieresistentiedoorbrekende varianten (AYPR en andere). In de meeste regio's zijn een of meerdere nieuwe percelen gevonden met deze varianten. Meer informatie hierover is te lezen in project 11-09.

Bietenmot

Bijzonder was dat er in het oosten, tegen de Duitse grens aan, aantasting door de bietenmot werd gevonden op enkele percelen.

Foto 5. Larve van de bietenmot op een bladsteel (zie rode pijl). Door het warme weer van afgelopen zomer kwam deze plaag ook in het oosten en zuidoosten van Nederland voor.

Groeiverloop

Half augustus voorspelde het groeimodel van Suiker Unie een wortelopbrengst van 85 ton per hectare, aanvankelijk was dat 92 ton. Gedurende de campagne werd de prognose verder naar beneden bijgesteld. De droogte had vooral op de lichte gronden veel opbrengstderving gegeven. Begin augustus eindigde de tweede hittegolf van 2018.

Met 200 uur zon was augustus vrij zonnig, maar niet uitzonderlijk. September was een vrij normale maand als het ging om de temperatuur, dat was voor het eerst sinds maart. Ook september verliep op de meeste plaatsen droog.

Ook in oktober was het nog steeds erg droog. Dat was gunstig voor de rooiomstandigheden maar ongunstig voor de groei van de bieten. Hoewel vooral op de kleipercelen de bieten door de neerslag eind augustus nieuw blad hadden gemaakt, kon dit nieuwe blad niet optimaal produceren vanwege de droogte in veel regio's. Op diverse percelen lagen de bieten te slapen tot half oktober. Daarnaast zijn er ook diverse percelen waarbij de bladziekten toch nog toegeslagen hebben.

Oogst

De Suiker Unie-fabrieken in Dinteloord en Vierverlaten startten op 11 september. Door de droogte was het animo om vroeg te rooien niet groot. Liever lieten telers de bieten nog in de grond staan, in de hoop dat er nog wat nagroei bij zou komen.

De oogst was op veel percelen een ware uitdaging door horizontaal groeiende bieten, of bieten die hoog boven de grond stonden. Ook insnoeringen door wortelbrand en/of aphanomyces zorgden op menig perceel voor breekbare en lastig te rooien gewassen. Bij alle drie was het gevaar op omduwen en bietverlies groot.

Foto 6. Het goed koppen en rooien van dergelijke gewassen was een hele uitdaging voor de machinist van de bietenrooier.

In het begin van de campagne was op sommige kleipercelen de (onder)grond zo hard dat het rooien uitgesteld moest worden.

De opbrengsten en de gehalten waren vanaf het begin zeer wisselend. Met vooral op lichte gronden uitschieters naar beneden. Daar waar veel hergroei na droogte of bladschimmels optrad was het suikergehalte duidelijk lager. Opvallend was dat er betrekkelijk veel lage winbaarheden voorkwamen met een hoog K- + Na- en aminostikstofgehalte. De tarragehalten waren over het algemeen laag, deze liepen iets op gedurende de tweede helft van november en december, maar bleven gemiddeld op een heel laag niveau. Op lichte grond waren er regelmatig gevallen met hogere tarragehalten, doordat het zo droog was werd bij het laden zand

meegeschept. Dus ook in een droog jaar betaalt een verharde ligplaats zich terug.

De uiteindelijke gemiddelde suikeropbrengst van 13,2 ton per hectare lag duidelijk onder het vijfjarig gemiddelde van 14,2 ton.

Foto 7. Het gebeurt niet vaak dat het stuift tijdens de bietenoogst. Foto genomen op 21 september.

Bewaring

De eerste landelijke vorstdag van het najaar werd gemeten op 30 september. De tweede helft van november werd de eerste vorst van betekenis voorspeld. Rond 12 december vroom het in bijna heel Nederland. Desondanks lag de temperatuur in december vaak hoger dan normaal.

Op 9 en 10 januari 2019 hebben de fabrieken in respectievelijk Vierverlaten en Dinteloord de laatste bieten van deze korte (120 dagen) campagne verwerkt.

Enkele gemiddelde gegevens van het bietenjaar 2018:

fabrieksareaal (ha)	85.996
gemiddelde zaaidatum	16 april
zaaiafstand in de rij (cm)	18,9
aandeel speciaal pillenzaad (%)	87
aantal planten per hectare	82.350
wortelopbrengst (t/ha)*	76,0
suikergehalte (%)*	17,4
suikergewicht (t/ha)*	13,2
tarra (%)*	8,5
winbaarheidsindex (WIN)*	89,9
totaal witsuiker Nederland (kton)	1.103

* Op basis van fabrieksareaal en geleverde bieten.

De gegevens zijn afkomstig van Suiker Unie en de Unitip-registratie.